

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 2. juni 2022

Sag 32/2020

(2. afdeling)

Finansiel Stabilitet

(advokat Lotte Eskesen og advokat Søren Stæhr)

mod

A

(advokat Arvid Andersen, beskikket)

I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 12. afdeling den 28. februar 2020 (V.L. B-0426-11).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Hanne Schmidt, Oliver Talevski, Kristian Korfits Nielsen og Ole Hasselgaard.

Påstande

Appellanten, Finansiell Stabilitet, har nedlagt påstand om, at indstævnte, A, skal betale 50 mio. kr. med procesrente fra sagens anlæg.

A har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Der er for Højesteret fremlagt nye oplysninger om de tre engagementer omfattet af anken – Dansk Jord ApS, Gl. Kongevej 33 og H.J. Henriksens Vej 12. Materialet, der er fra bl.a. offentlige registre samt chartekker og sagsomslag i Løkken Sparekasse, omfatter regnskabsmæssige oplysninger om de pågældende selskaber og ejendomme, tingbogsoplysninger, kon- tooversigter, mails mv. Der er herunder fremlagt brev af 21. august 2006 fra revisionsfirmaet

Torben Hult ApS, hvori værdien af ejendommene, der tilhørte Dansk Jord, var opskrevet til 62,5 mio. kr. pr. 30. juni 2006.

Forklaringer

Til brug for Højesteret er der afgivet forklaring af C, D og E og supplerende forklaring af A og B.

A har supplerende forklaret bl.a., at B i lånebevillingssager typisk kom til ham med en kundemappe med bilag, som de så drøftede. Han spurgte B meget ind til sagerne og fik forklaringer. Når der var givet en bevilling, var det sagsbehandleren, som skulle følge op på, at det, der var forudsat i bevillingen, skete.

Om engagementet *Dansk Jord ApS* har han supplerende forklaret bl.a., at hvis han havde vidst, at der var tinglyst en adkomstvist om ejendommene på Glentevej, havde det fået en alarmklokke til at ringe, men han havde ikke noget at gøre med sagsbehandlingen. Han forholdt sig ikke til de enkelte ejendomme, for han havde tillid til, at det, han fik skriftligt og mundtligt oplyst, var korrekt. Han fulgte ikke selv op på, om sparekassens pant i Dansk Jords ejendomme blev etableret som forudsat. Det gjorde cheferne for afdelingen og revisor.

Han husker ikke i dag, om han forholdt sig til den opskrivning af Dansk Jords ejendomme, der blev foretaget i 2006. Han husker heller ikke, om han forholdt sig til, at Fischer 4Benz Holdning ApS ikke havde indleveret regnskab i 2006, men han var på bevillingstidspunktet ikke oplyst om, at der forelå en anmodning om tvangsopløsning. Han fik på et senere tidspunkt at vide, at et selskab, som han i dag går ud fra var Fischer 4Benz Holding, var krævet tvangsopløst på grund af manglende regnskab. Det førte til, at han omgående kontaktede enten B eller E og bad om at få et regnskab inden 14 dage.

Om engagementet *Gl. Kongevej 33* har han supplerende forklaret bl.a., at han ikke kendte til foranstående hæftelser på ejendommen, idet han ikke selv behandlede tingbogsoplysninger. Han husker ikke, hvorfor han stillede betingelsen om dokumentation af den lejeindtægt på 1,5 mio. kr., der var anført som en vennetjeneste, men han må have haft en grund til det. Det er sandsynligt, at det først var i december 2008, at han blev opmærksom på, at der var noget galt i sagen.

Han har om engagementet *H.J. Henriksens Vej 12* supplerende forklaret bl.a., at han ikke husker, om B forelagde sagen for ham i 2006. Der kom etableringslister ud hver måned, hvor lederne skulle tjekke, at medarbejderne overholdt deres bevillingsbeføjelser. Bagefter skulle listerne afleveres til ham, og så dannede han sig et overblik over bevægelserne og foretog stikprøvekontrol. Det kunne ikke undgås, at et udbetalt lån kom på listerne, men B kunne åbenbart skjule det.

B har supplerende forklaret bl.a., at der ikke var nogen fast procedure for at følge op i lånebevillingssager. Det var noget, som den enkelte medarbejder gjorde. Det lå ikke i proceduren, at han som erhvervs kunde chef var inde over opfølgningen, men han kan ikke sige, om det var As forventning, at han gjorde det.

Om engagementet *H.J. Henriksens Vej 12* har han supplerende forklaret bl.a., at et tilsagn om en kreditramme på 18 mio. kr. ville fremgå af etableringslisterne, og at det ikke ville være muligt for ham at bevilge beløbet og holde det skjult.

C, som deltog i aktiviteterne i Dansk Jord og blev selskabets direktør i 2007, har forklaret bl.a., at revisionsfirmaets opskrivning af Dansk Jords ejendomme med ca. 30 mio. kr. til en samlet pris på 62,5 mio. kr. pr. 30. juni 2006 ikke var baseret på en valuarvurdering, men på hans beregning ud fra priser i nærheden af Næstved bymidte og tæt på natur.

D, som var direktør for All Nordic Ølsted ApS, har om engagementet *H.J. Henriksens Vej 12* forklaret bl.a., at det var tanken, at de 71 grunde skulle udstykkes til salg, og at sparekassen skulle have andenprioritet, når udstykningerne var gennemført. De lavede et budget, der var fastsat ud fra størrelsen af arealet og af de huse, der skulle opføres. Budgettet blev delt med B. Der blev bygget voldsomt i området på daværende tidspunkt, så de havde priser at sammenligne med. Alt materiale tilgik sparekassen. Det planlagte videresalg i 2008 blev ikke gennemført.

Anbringender

Finansiel Stabilitet har om engagementet *Dansk Jord ApS* overordnet anført bl.a., at A handlede ansvars pådragende, da han bevilgede tre lån på samlet ca. 59,3 mio. kr. til Fischer 4Benz

Holding og D.F.C. Group Holding A/S. Bevillingerne var baseret på et åbenlyst ufuldstændigt beslutningsgrundlag, og der blev ikke foretaget en forsvarlig afvejning af de momenter, som skal indgå i en kreditvurdering. Låneindstillingerne omtalte ikke låntagernes økonomiske forhold, og de angivne sikkerheder havde reelt ikke nogen økonomisk værdi. Der er herefter ikke grund til at udvise forsigtighed med at tilsidesætte As bevillingsbeslutning. Under alle omstændigheder var der tale om åbenlyse fejlskøn, sådan at beslutningen også af den grund bør tilsidesættes.

A handlede endvidere uforsvarligt og ansvarspådragende ved ikke at sørge for behørig kreditovervågning og kreditopfølgning efter bevillingen af lånene. Det er ubestridt, at der blev begået fejl ved kreditopfølgningen, og at opfølgningen var utilstrækkelig. A havde som øverste leder og kreditchef ansvaret for, at der skete en forsvarlig kreditopfølgning, og at der blev ført det fornødne tilsyn med, at forudsatte sikkerheder blev etableret som foreskrevet i låneindstillingerne. Han burde i sin løbende kontrol i det mindste have opdaget, at handlen med anparterne i Dansk Jord ikke blev berigtiget, og at sparekassen havde udbetalt ca. 45 mio. kr. til sælgerens frie rådighed og ikke på almindelige deponeringsvilkår.

Når det gælder engagementet *Gl. Kongevej 33*, handlede A ansvarspådragende ved sin mangelfulde eller utilstrækkelige kreditopfølgning. Han havde som følge af engagementets størrelse og risici en særlig forpligtelse til løbende at følge engagementet, og han burde have sikret, at den forudsætning om dokumentation af en lejeindtægt, som han havde opstillet ved lånebevillingen, blev opfyldt. En korrekt kreditopfølgning ville også have medført, at han havde opdaget de alvorlige og graverende fejl, der bestod i manglende deponeringsvilkår og manglende berigtigelse af ejendomshandlen.

I forbindelse med engagementet *H.J. Henriksens Vej 12* handlede A ansvarspådragende allerede som følge af, at han ikke opdagede, at lånet på 38 mio. kr. var udbetalt til All Nordic Ølsted uden hans og bestyrelsens bevilling. Spørgsmålet om, hvorvidt lånet var uforsvarligt, er uden betydning ved ansvarsvurderingen og hører i stedet til under en kausalitetsvurdering, hvor der ikke skal udvises forsigtighed. Det er en skærpende omstændighed, at sparekassens systemer var indrettet sådan, at en enkelt medarbejder kunne oprette og udbetale et lån, når As sporadiske stikprøvekontrol ikke har levet op til at sikre, at sådanne udbetalinger ikke fandt sted.

Under alle omstændigheder var lånet uforsvarligt. En fagligt korrekt kreditvurdering ville have medført, at der ikke var bevilget et lån til All Nordic Ølsted på 38 mio. kr. Sparekassen havde ikke nogen dækkende sikkerhed i H.J. Henriksens Vej 12 og påtog sig den fulde risiko for, at kundens værdiansættelse af grunden til 40 mio. kr. var berettiget, og at ejendomsprojektet kunne realiseres og indbringe låntageren et markant provenu.

A har overordnet anført bl.a., at han ikke begik erstatningsretligt relevante fejl i sin tid som direktør for sparekassen og ikke handlede i strid med eller uden for sine beføjelser. Der er hverken objektivt eller subjektivt grundlag for at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, som han og den øvrige ledelse udøvede i forbindelse med sparekassens udlånsaktiviteter. Det samlede bevillingsgrundlag bestod ikke kun af oplysningerne i låneindstillingerne, men også af en række andre, skriftlige eller mundtlige oplysninger fra bl.a. B.

Han havde ingen rolle ved den efterfølgende opfølgning på bevillingerne, og han kunne med rette gå ud fra, at der blev fulgt rettidigt og behørigt op i erhvervsafdelingen. Den kontrolpligt, der påhvilede ham, blev udført i overensstemmelse med de rammer, der var gældende.

Med hensyn til engagementet *Dansk Jord ApS* havde han og bestyrelsen modtaget oplysningerne fra B, og de udgjorde grundlaget for en sædvanlig forretningsmæssig vurdering af engagementets forsvarlighed og kundernes mulighed for at servicere lånene. B havde endvidere oplyst, at kreditten ville blive sikret ved pant og selvskyldnerkaution.

Når det gælder engagementet *Gl. Kongevej 33*, kan den mangelfulde opfølgning på lånet ikke medføre et erstatningsansvar for ham, idet det i første række påhvilede B at følge op på de lånebetingelser, der var stillet i forbindelse med bevillingen. Når det gælder forudsætningen om, at en lejeindtægt skulle dokumenteres, blev den opfyldt, og det var i alle tilfælde heller ikke hans opgave at følge op på dette.

Han havde med hensyn til engagementet *H.J. Henriksens Vej 12* ikke kendskab til lånet, der var givet uden hans og bestyrelsens viden. Lånet blev bevilget af B, som handlede i strid med sine beføjelser som erhvervskundechef og holdt det skjult for bankens direktion og bestyrelse. Han havde ikke anledning til at opdage lånet. De relevante etableringslister for 2007 er ikke

fremlagt, og det kan derfor ikke lægges til grund, at lånet fremgik af listerne. Finanstilsynet konstaterede heller ikke den manglende bevilling ved sin gennemgang af engagementet i 2008. Hertil kommer, at det ikke kan lægges til grund, at det ville have været uforsvarligt at bevilge lånet.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Løkken Sparekasse, der var etableret i 1871, drev virksomhed som pengeinstitut frem til begyndelsen af 2009, hvor sparekassen brød sammen økonomisk. Sparekassen overdrog den 25. marts 2009 sin virksomhed til et selskab ejet af Afviklingselskabet til sikring af finansiel stabilitet A/S (nu Finansiell Stabilitet).

A tiltrådte som direktør for sparekassen den 1. februar 1991 og fratrådte den 15. februar 2009 i forbindelse med sparekassens sammenbrud.

For landsretten angik sagen erstatningsansvar for bl.a. A og den tidligere formand og næstformand for sparekassens bestyrelse som følge af en række finansielle engagementer. For Højesteret angår sagen alene erstatningsansvar for A og kun som følge af de tre engagementer Dansk Jord ApS, Gl. Kongevej 33 og H.J. Henriksens Vej 12.

Ansvarsvurderingen

Ved Højesterets domme af 15. januar 2019 om Capinordic Bank A/S (UfR 2019.1907), 22. juni 2020 om Eik Bank Danmark A/S (UfR 2020.3547) og 8. april 2022 om ebh bank A/S (sag 34/2020) er der fastslået en række principper for, hvornår medlemmer af et pengeinstituts ledelse kan pålægges erstatningsansvar for bevilling af lån.

Det følger af disse domme, at der gælder et almindeligt culpaansvar både ved selve lånebevillingen og ved opfølgning på lånebevillingen. Af dommene følger også, at et ansvar i tilfælde, hvor et lån er ydet uden bemyndigelse, forudsætter, at det var uforsvarligt at yde lånet.

Det følger endvidere, at der må udvises forsigtighed med at tilsidesætte ledelsens vurdering af, om de foreliggende oplysninger udgør et tilstrækkeligt grundlag for kreditvurderingen, og

at der ligeledes må udvises forsigtighed med at tilsidesætte ledelsens forretningsmæssige skøn ved bevillingen af et lån. Dog skal der ikke udvises denne forsigtighed, hvis der er varetaget uvedkommende hensyn og ikke alene forretningsmæssige hensyn til pengeinstituttet.

Det er ubestridt, at A ikke varetog uvedkommende hensyn. Spørgsmålet om hans erstatningsansvar må derfor bedømmes efter de principper, der følger af de nævnte domme.

Dansk Jord ApS

Dette engagement vedrører udlån i efteråret 2006 og foråret 2007 på i alt ca. 59 mio. kr. til Fischer 4Benz Holding ApS og D.F.C. Group Holding A/S med henblik på de to selskabers erhvervelse af anparterne i Dansk Jord, som ejede flere ejendomme.

Landsretten har frifundet A for erstatningsansvar. For så vidt angår ansvar for bevillingen af lånene, har landsretten lagt vægt på bl.a., at bevismæssig uklarhed med hensyn til indholdet af sparekassens kundemapper må komme Finansiell Stabilitet til skade. Landsretten har ved vurderingen af kreditopfølgningen lagt vægt på, at A som direktør ikke i første omgang havde ansvaret for at sikre en forsvarlig kreditopfølgning.

I landsrettens sagsfremstilling er nærmere gennemgået de pågældende låneindstillinger med bilag og andet materiale, hvori indgik en række oplysninger om bl.a. formålet med lånene, værdien af de ejendomme, der tilhørte Dansk Jord, og de sikkerheder for sparekassen, der var forudsat. For Højesteret er fremlagt det brev fra revisionsfirmaet Torben Hult ApS, som der var henvist til i sparekassens materiale, og heraf fremgår det, at værdien af Dansk Jords ejendomme var opskrevet til 62,5 mio. kr. pr. 30. juni 2006. Højesteret finder, at det efter bl.a. indholdet af sparekassens notat af 2. maj 2007, der er omtalt i landsrettens dom, endvidere må anses for sandsynligt, at sparekassen havde modtaget yderligere oplysninger om de forventede muligheder for at udnytte ejendommene ved udstykning mv.

På den baggrund tiltræder Højesteret, at det efter den forsigtige vurdering, der som nævnt i afsnittet om ansvarsvurderingen skal foretages, ikke er godtgjort, at lånene – der blev bevilget inden finanskrisen – var uforsvarlige. Det kan ikke føre til en anden vurdering i forhold til A, der som direktør ikke skulle varetage den praktiske lånesagsbehandling, at han ved lånebevillingerne ikke var opmærksom på Erhvervsstyrelsens anmodning om opløsning af Fischer

4Benz Holding og på den tinglyste oplysning om en tvist om adkomsten til Dansk Jords ejendomme på Glentevej.

Landsretten har efter forklaringerne om arbejdsgangene i forbindelse med kontrol af etablering af sikkerheder mv. lagt til grund, at ansvaret for at sikre forsvarlig kreditopfølgning i første omgang påhvilede erhvervskundechef B. Højesteret tiltræder, at A, der som anført ikke skulle varetage den praktiske lånesagsbehandling, ikke kan gøres ansvarlig for de ekspeditionsmæssige fejl, der bestod i, at det bevilgede lånebeløb blev stillet til sælgerens disposition, selv om handlen med anparterne i Dansk Jord ikke var gennemført, og selv om sparekassen ikke havde opnået førsteprioritetspant i ejendommene som forudsat ved lånebevillingen i 2007.

Højesteret tiltræder herefter, at der ikke er grundlag for at pålægge A erstatningsansvar i forbindelse med engagementet.

Gl. Kongevej 33

Dette engagement vedrører udlån i april 2006 på 40 mio. kr. med henblik på Ejendomsselskabet Voldbrohus A/S' erhvervelse af ejendommen Gl. Kongevej 33 i København.

Landsretten har frifundet A for erstatningsansvar og har lagt vægt på bl.a., at engagementet på bevillingstidspunktet var forudsat nærmest fuldt dækket af sikkerhed i form af pant med førsteprioritet i ejendommen, og at ansvaret for at sikre en forsvarlig kreditopfølgning ikke i første omgang påhvilede ham som direktør.

Finansiel Stabilitet har for Højesteret ikke gjort gældende, at bevillingen af lånet var uforsvarlig, men har alene anført, at A er ansvarlig på grund af manglende eller utilstrækkelig kreditopfølgning.

A skulle ikke varetage den praktiske lånesagsbehandling, og Højesteret finder, at der ikke er oplyst om omstændigheder, der ville indebære, at det var hans opgave at følge op og sikre, at den forudsætning om dokumentation af en lejeindtægt, som han havde opstillet ved lånebevillingen, blev opfyldt. Det tiltrædes efter det anførte desuden, at han heller ikke er ansvarlig som følge af, at lånet blev stillet til sælgerens disposition, selv om ejendomshandlen ikke var

gennemført, og selv om sparekassen ikke havde opnået førsteprioritetspant i ejendommen som forudsat ved lånebevillingen.

Højesteret tiltræder herefter, at der ikke er grundlag for at pålægge A erstatningsansvar i forbindelse med engagementet.

H.J. Henriksens Vej 12

Dette engagement vedrører udlån til All Nordic Ølsted ApS' (tidligere Estate Developer ApS) køb af ejendommen H.J. Henriksens Vej 12 i Ølsted for 40 mio. kr. i april 2007. Heraf finansierede sparekassen oprindeligt 38 mio. kr., hvorefter låneengagementet blev nedbragt til 18 mio. kr. i juni 2007. Lånet blev bevilget af B, og der foreligger ingen lånebevilling fra A og bestyrelsen.

Landsretten har frifundet A for erstatningsansvar og har lagt vægt på, at et ansvar forudsætter, at det ville have været uforsvarligt at bevilge lånet, og at det også gælder, selv om han efter landsrettens opfattelse burde have opdaget, at sparekassen havde givet et lån på 38 mio. kr., uden at det var bevilget af ham og bestyrelsen. I den forbindelse fandt landsretten, at det ud fra oplysningerne om ejendommens værdi og de stillede sikkerheder mv. samt bevismæssig uklarhed om kundemappernes indhold ikke kunne lægges til grund, at det ville have været uforsvarligt at bevilge lånet.

Som anført i afsnittet om ansvarsvurderingen forudsætter et ansvar i tilfælde, hvor et lån er ydet uden bemyndigelse, at det var uforsvarligt at yde lånet. Højesteret tiltræder derfor, at det under alle omstændigheder er en betingelse for at pålægge A ansvar i et tilfælde som det foreliggende, hvor lånet blev ydet uden bevilling fra ham og bestyrelsen, at det var uforsvarligt af sparekassen at yde lånet.

Det fremgår af sparekassens materiale, at ejendommen, der var købt for 40 mio. kr. og lå i byzone, var godkendt til udstykning. Som anført af landsretten må det antages, at der er en sammenhæng mellem, at lånet blev nedbragt med 20 mio. kr. til 18 mio. kr. den 1. juni 2007, og at der dagen før blev udarbejdet allonger, hvorved det ejerpantebrev i ejendommen, som sparekassen havde fået håndpant i ved lånet, skulle respektere 71 sideordnede pantebreve på hver 500.000 kr. Det må anses for sandsynligt, at sparekassen havde yderligere oplysninger af

betydning for vurdering af lånets forsvarlighed, herunder om den forventede udnyttelse af ejendommen ved et udstyknings- og byggeprojekt.

På den baggrund tiltræder Højesteret, at det efter den forsigtige vurdering, der som nævnt i afsnittet om ansvarsvurderingen skal foretages, ikke kan anses for godtgjort, at lånet – der blev givet inden finanskrisen – var uforsvarligt. Allerede som følge heraf er der ikke grundlag for at pålægge A erstatningsansvar i forbindelse med engagementet.

Konklusion

Højesteret stadfæster dommen.

Sagsomkostninger for Højesteret er fastsat til dækning af udgifter til advokatbistand med 1.750.000 kr.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Finansiell Stabilitet betale 1.750.000 kr. til statskassen.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.